

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Delovno-socialni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSRS:2015:VIII.IPS.16.2015

Evidenčna številka: VS3006453

Datum odločbe: 08.06.2015

Opravična številka II.stopnje: VDSS Pdp 915/2014

Senat: mag. Ivan Robnik (preds.), Marjana Lubinič (poroč.), Miran Blaha, mag. Marijan Debelak, dr. Mateja Končina Peternel

Področje: DELOVNO PRAVO

Institut: obstoj delovnega razmerja - elementi delovnega razmerja - študentsko delo

Zveza: ZDR člen 4.

Jedro

Tožnica je bila podvržena enakemu delovnemu režimu kot redno zaposleni, imela enako, če ne celo večjo delovno obremenitev, enake dolžnosti glede javljanja odsotnosti, glede pridobitve licence, delo je opravljala kontinuirano, ni mogla izbirati letov in prostih dni itd., skratka bila je prostovoljno vključena v organiziran delovni proces delodajalca in je v njem za plačilo, osebno in nepretrgano opravljala delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca. To pa so elementi delovnega razmerja.

Izrek

Revizija se zavrne.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je ugotovilo, da je tožnica v delovnem razmerju pri toženi stranki za nedoločen čas od 1. 6. 2007 do 3. 3. 2011 na delovnem mestu stevardese – stw2 in ji za ta čas priznalo vse pravice iz delovnega razmerja, toženi stranki pa naložilo, da ji obračuna in izplača razliko v plači, razliko v stroških prevoza, dnevnic za službena potovanja in regrese za letni dopust. Zahtevek za priznanje delovnega razmerja tudi od 4. 3. 2011 do 2. 11. 2011 je zavrnilo. Tudi višje zneske ostalih prejemkov od priznanih je zavrnilo. S sklepom je zaradi delnega umika tožbe ustavilo postopek v delu zahtevka, ki se nanaša na ugotovitev obstoja delovnega razmerja in priznanja vseh pravic od 3. 11. 2001 dalje, na poziv na delo in na priznanje pravic od 4. 3. 2011 do 2. 11. 2011. Ugotovilo je, da je tožnica v spornem obdobju delala preko napotnic študentskega servisa, vendar pa je imelo razmerje med strankama vse elemente delovnega razmerja, zato je bil ugotovljen njegov

obstoj.

2. Sodišče druge stopnje je pritožbo tožene stranke zavrnilo in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje. Ugotovilo je obstoj elementov delovnega razmerja (tako kot sodišče prve stopnje), in sicer, da je bilo tožnično delo in delo vseh študentov enako, kot delo redno zaposlenih, le da študentje niso opravljali dela vodje kabinskega osebja, niso imeli dopustov in prostih dni kot redno zaposleni. Tožnica je morala imeti licenco, ki jo je letno podaljševala, tožena stranka jo je ocenjevala, bolniško odsotnost je morala dokazovati z bolniškimi listi, delovno obremenjena na mesečni in letni ravni je bila enako ali celo več kot redno zaposleni.

3. Zoper pravnomočno sodbo sodišča druge stopnje je tožena stranka vložila revizijo, v kateri se uvodoma sklicuje na vse revizijske razloge iz prvega odstavka 370. člena Zakona o pravnem postopku (ZPP, Ur. l. RS št. 26/99 in naslednji). Zmotno uporabo materialnega prava uveljavlja zlasti glede uporabe 4. člena Zakona o delovnih razmerjih (ZDR, Ur. l. RS št. 42/2002 in naslednji), bistvene kršitve določb pravnega postopka pa očita v smislu 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP in prvega odstavka 339. člena ZPP v zvezi z 8. in 215. členom ZPP. Meni, da izvedeni dokazi narekujejo zavrnitev zahtevka, saj očitno niso bili ugotovljeni vsi elementi delovnega razmerja. Zlasti nasprotuje stališču, da volja za sklenitev delovnega razmerja ni relevantna in pri tem citira sklep Vrhovnega sodišča VIII Ips 60/2004 z dne 9. 11. 2004, pa tudi iz sklepa VIII Ips 129/2006 z dne 18. 12. 2007, na katerega se sklicuje sodišče prve stopnje, po njenem mnenju ne izhaja, da je volja povsem nepomembna. Evidentno sta sodišči odločitev sprejeli na podlagi dejstva, da je bilo enako odločeno v podobnih primerih, ne da bi se osredotočilo na okoliščine, ki so specifične v tem primeru. Tožnica se je prijavljala na razpise za prosta mesta stewardese, vendar ni bila izbrana, na izbiro pa se ni pritožila, ves čas od tožene stranke ni zahtevala ugotovitve obstoja delovnega razmerja, ampak je to storila šele po petih letih dela. Več kot jasno je, da ji je status ustrezal in da je naknadno toženo stranko dobesedno izigrala. Njeno ravnanje je bilo v nasprotju s temeljnimi pravili civilnega prava in nedopustno. V povezavi z 11. členom ZDR se sklicuje na 16. člen Obligacijskega zakonika (OZ, Ur. l. RS št. 83/2001 in naslednji). Sodišču druge stopnje očita, da se ni opredelilo od vseh pritožbenih očitkov in opozarja na 8. člen ZPP, ki terja izdelavo dokazne ocene v vsakem primeru posebej. Slepo sledenje podobni sodni praksi brez dosledne uporabe 8. člena ZPP pomeni grob poseg v pravico do učinkovitega sodnega varstva in enakosti pred zakonom. Po 4. členu ZDR bi morali biti kumulativno podani vsi elementi delovnega razmerja, vendar v obravnavani zadevi niso bili ugotovljeni. Tožnica v razmerju do tožene stranke ni bila podrejena glede obsega dela, tega ni opravljala kontinuirano in nepretrgano. Stopnja njene osebne neodvisnosti dokazuje, da manjkajo glavni elementi delovnega razmerja. Delala je točno toliko kolikor je hotela, ni imela vnaprej določenega minimalnega obsega dela, ki velja za redno zaposlene. To sta potrdili priči P. in V. Tožena stranka nanjo ni mogla računati vnaprej, saj ni imela zagotovila, da bo tožnica ostala na delu. Ne drži, da so tudi redno zaposleni lahko vplivali na svojo prisotnost, ker so imeli fiksne proste dneve (proste sobote in nedelje). Ni mogoče enačiti svobodne volje študentov glede obsega vključevanja v delo z dnevi, ki jih mora redno zaposlenim delodajalec zagotoviti kot obvezni minimalni počitek. Delo študentov je bilo odvisno od potreb delodajalca in razpoložljivosti študenta. Kadar so imeli študenti obveznosti, so bili brez težav dela prosti. Tožena stranka je upoštevala tožničine želje po prostih dnevih pri planiranju vsak mesec posebej. Obveznost, da delo opravi po planu je nastopila šele, ko je bil plan sprejet. Sprejet pa je bil glede na njene želje. To pomeni, da toženi stranki pri vključevanju v delovni proces ni bila podrejena. Res je sicer tožnica opravljala enako delo, kot redno zaposleni, kar pa je logično, saj drugačnega dela ni mogla opravljati. Vendar to samo po sebi ne dokazuje obstoja katerega od elementov delovnega razmerja. Tudi nepretrganega dela ni bilo. Tožnica ga je opravljala po potrebi, s presledki. Tožnica tudi ni dosegla delovne obveznosti 60 ur na mesec, ki velja za redno zaposlene člane kabinskega osebja. Tožnica ni dokazala, da je delala polni delovni čas, saj je bistven le podatek, ali je tožena stranka tožnico v delovnem procesu uporabila oziroma ali ji je naložila tolikšen obseg dela, kot ga je lahko po kolektivni pogodbi redno zaposlenim. Nepomemben za obstoj

delovnega razmerja je podatek, da je tožnica prejela plačilo na podlagi obračuna dela, saj je logično, da je lahko delodajalec le na podlagi takega obračuna plačal študentskemu servisu. Enako velja za prevozne stroške, ki jih je priznavala tožnici in za stroške, ki jih je namenila tožničnemu izobraževanju. Plačilo le-teh samo po sebi ne dokazuje obstoja delovnega razmerja. Kar se tiče zahteve po zdravniških potrdilih ob odsotnosti zaradi bolezni, je tožena stranka le-te zahtevala, da je preverjala tožničino zanesljivost, z ocenjevanjem pa je preverjala kvaliteto njenega dela. Na koncu revizije navaja, koliko je morala plačati tožnici na podlagi pravnomočne sodbe, to pa naj bi pomenilo, da ima študentsko delo lahko katastrofalne učinke na celotno gospodarstvo itd.

4. Revizija ni utemeljena.

5. Revizijsko sodišče na podlagi prvega odstavka 371. člena ZPP preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu, v katerem se izpodbija z revizijo, in v mejah razlogov, ki so v njej navedeni. Revizije ni mogoče vložiti zaradi zmotne oziroma nepopolne ugotovitve dejanskega stanja (tretji odstavek 370. člena ZPP).

6. Večino očitanih bistvenih kršitev določb pravnega postopka revizija ne konkretizira dovolj jasno, tako da ustrezen revizijski preizkus, razen izjem, ni možen. Izpodbijana sodba in sodba sodišča prve stopnje vsebujeta dovolj jasno obrazložitev, zato ju je mogoče preizkusiti.

7. V zvezi z očitkom, da se sodišče druge stopnje ni opredelilo do vseh pritožbenih navedb, je treba poudariti, da mora sodišče druge stopnje v skladu s prvim odstavkom 360. člena ZPP v obrazložitvi sodbe oziroma sklepa presoditi navedbe pritožbe, ki so odločilnega pomena, in navesti razloge, ki jih je upoštevalo po uradni dolžnosti. Iz te določbe izhaja, da zahteva po obrazložitvi sodbe pritožbenega sodišča ni takšna, kot se zahteva za sodišče prve stopnje; sodišče druge stopnje se lahko opredeli le do odločilnih navedb pritožbe, ne da bi odgovarjalo prav na vse. Na katere pritožbene navedbe, ki bi bile odločilnega pomena, sodišče druge stopnje ni odgovorilo, v reviziji ni navedeno.

8. Tudi v zvezi s sklicevanjem na 8. člen ZPP in 215. člen ZPP revidentka ne navede dovolj konkretno, v čem naj bi sodišče druge stopnje napačno uporabilo ti dve določbi. Sodišče prve stopnje je na podlagi izvedenih dokazov izdelalo natančno in jasno dokazno oceno v zvezi z vsakim od elementov delovnega razmerja, ki morajo biti kumulativno podani za obstoj takšnega razmerja, obstoj pa je potrdilo tudi sodišče druge stopnje.

9. Materialno pravo ni zmotno uporabljeno.

10. Revizijske navedbe o tem, da v razmerju strank niso obstajali elementi delovnega razmerja, kot jih opredeljuje 4. člen ZDR, v glavnem predstavljajo nasprotovanje dokaznim zaključkom oziroma dokazni presoji sodišč nižje stopnje, kar pa ni dovoljen revizijski razlog, saj revizije ni mogoče vložiti zaradi zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja. Zato revizijsko sodišče teh navedb ne more upoštevati, temveč pri materialnopравни presoji izhaja iz dejanskih ugotovitev nižjih sodišč. Iz teh pa izhaja, da je bila tožnica podvržena enakemu delovnemu režimu kot redno zaposleni, imela enako, če ne celo večjo delovno obremenitev, enake dolžnosti glede javljanja odsotnosti, glede pridobitve licence, delo je opravljala kontinuirano, ni mogla izbirati letov in prostih dni itd., skratka bila je prostovoljno vključena v organiziran delovni proces delodajalca in je v njem za plačilo, osebno in nepretrgano opravljala delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca. To pa so elementi delovnega razmerja iz prvega odstavka 4. člena ZDR, ki ga je sodišče druge stopnje pravilno uporabilo.

11. Glede ostalih revizijskih navedb pa se Vrhovno sodišče sklicuje na odločitev v identični zadevi VIII Ips

145/2014 z dne 17. 2. 2015, kjer je na enake revizijske navedbe že odgovorilo in jih zato v tej zadevi le povzema: "Glede volje oziroma pomena volje strank pri ugotavljanju elementov delovnega razmerja je že pritožbeno sodišče v sklepu Pdp 666/2012 z dne 6. 12. 2012 dovolj jasno pojasnilo stališče teorije in sodne prakse, pri čemer se je pravilno sklicevalo na obrazložitev oziroma del obrazložitve v zadevi VIII Ips 129/2006 z dne 18. 12. 2007. Zato revizijsko sodišče dodatno napotuje na razloge v tej zadevi. Takšna stališča je revizijsko sodišče zavzelo tudi v drugih odločbah npr. VIII Ips 54/2014 z dne 13. 5. 2014, VIII Ips 266/2009 z dne 5. 9. 2011, VIII Ips 321/2009 z dne 6. 9. 2011 in tudi VIII Ips 82/2013 z dne 14. 10. 2013 (v tem sporu je šlo za podoben primer dela študentov pri toženi stranki). Neustrezna je na drugi strani primerjava revidentke s stališčem v sklepu VIII Ips 60/2004, saj se odločitev v tej zadevi nanaša na leti 1992 in 1993, prejšnjo delovno pravno zakonodajo in starejšo sodno prakso.

12. Neutemeljeno je tudi sklicevanje na določbo 16. člena OZ (nesporazum med strankama) v zvezi z 11. členom ZDR. Ta določa le smiselno uporabo splošnih pravil civilnega prava, če ni s tem ali drugim zakonom drugače določeno. Glede na opredelitev delovnega razmerja v 4. členu ZDR, prepoved opravljanja dela na podlagi pogodb civilnega prava (razen izjemoma), če obstajajo elementi delovnega razmerja (drugi odstavek 11. člena ZDR) in glede na določbo 16. člena ZDR, po kateri se domneva obstoj delovnega razmerja, če obstajajo elementi delovnega razmerja, ob ugotovljenih elementih takšnega razmerja smiselna uporaba 16. člena OZ v sporu o obstoju delovnega razmerja ne pride v poštev.

13. Revizijsko sodišče se načeloma strinja z nekaterimi revizijskimi navedbami o tem, da so za ugotovitev obstoja delovnega razmerja in pri tem elementov tega razmerja nepomembni podatki o tem, da so tožniki sploh prejeli plačilo, prevozne stroške, da jih je tožena stranka izobrazila – vendar to ne zanika ostalih dejanskih ugotovitev o tem, da so bili vključeni v organiziran delovni proces tožene stranke, da so v tem procesu za plačilo osebno in nepretrgano opravljali delo, da ni šlo le za občasno oziroma kratkotrajno opravljanje dela, da je bil obseg tega dela primerljiv z obsegom dela, ki so ga pri toženi stranki opravljali delavci v delovnem razmerju in da so opravljali delo po navodilih in nadzorom delodajalca. Iz dokaznih zaključkov izhajajo, da so se navodila delodajalca nanašala tako na vsebino, izvedbo, čas, trajanje in kraj opravljanja dela, torej tožnica ni bila v položaju svobodnega oziroma delno svobodnega oblikovanja teh dejavnikov (1). V zvezi z obstojem elementov delovnega razmerja so tudi nepomembne revizijske navedbe o primerjavi ocenjevanj dela tožnikov in delavcev v rednem delovnem razmerju (tožniki naj ne bi napredovali, delavci pa v primeru ugodnih ocen so), saj to za presojo nobenega od elementov delovnega razmerja ne more biti odločilno."

14. Glede na zgoraj predstavljena stališča, ki v celoti veljajo tudi za ta delovni spor, Vrhovno sodišče ugotavlja, da sta nižji sodišči pravilno ugotovili obstoj elementov delovnega razmerja, kar pomeni, da sta tožnici upravičeno priznali vse pravice, ki iz tega izhajajo.

15. Ker revizija ni utemeljena, jo je revizijsko sodišče v skladu s 378. členom ZPP zavrnilo.

Op. št. (1): Tožena stranka v zvezi s tem pravilno opozarja (čeprav v drugačnem kontekstu in z drugačnim namenom) na nujno potrebo po preverjanju kvalitete njihovega dela tudi iz varnostnih razlogov.

Datum zadnje spremembe: 16.09.2015